

В І Д Г У К

офіційного опонента – д. філол. н., проф. А.М. Приходька – на дисертацію
Г.Г. Братиці “Лексико-семантичні та стилістичні особливості функціонування колоронімів у творах В. Борхерта” [Запоріжжя: ЗНУ, 2021. – 211 с.],
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.04 – германські мови

Одиниці лексичного рівня являють собою дзеркало культури, психології та філософії народу, а структурно-семантичні зв'язки між ними відображають актуальні для певної лінгвокультури відношення між реальними та ідеальними об'єктами, передаючи тим самим етно- та ідіоспецифічні особливості світосприйняття й світорозуміння. Не випадково лінгвістична думка постійно переймається проблемою системних закономірностей у лексичному фонді мови, у т.ч. й у тезаурусі окремого автора. Однак спеціальних праць за останні десятиріччя, предметом аналізу яких було б системне вивчення певної ЛСГ у творчій майстерні того чи іншого митця слова, нам не відомо.

Іще в недалекому минулому однією з дослідницьких домінант лінгвістичної семантики було вивчення тематичних і лексико-семантичних груп слів, що мало на меті доказ системного характеру лексичного корпусу мови, з'ясування загальних і специфічних властивостей лексичних одиниць у складі ЛСГ, встановлення взаємозв'язків між окремими лексичними одиницями як усередині, так і між окремими групами. Вважалося, що ці завдання виконано найретельнішим чином

найретельнішим чином (В.В. Левицький). Однак робота Г.Г. Братиці якраз засвідчує, що й при такому підході існує ще чимало проблем, які чекають на свого дослідника.

Концентруючи свою увагу на лексичних одиницях, що маркують кольоропозначення у німецькій мові, та на виявленні закономірностей і особливостей вживання позначень кольору у творчій лабораторії Вольфганга Борхетра, рецензована дисертація якраз і спрямована на заповнення цієї епістемічної лакуни, що свідчить про її **актуальність**. З іншого боку, вона є на часі вже в силу того, що поєднує традиційний і новітній підходи до витлумачення, здавалося б, такого давно відомого гуманітарній науці явища, як колір. Традиційним у цій роботі є опис конкретної ЛСГ (кологративи), інноваційним – її витлумачення в контексті ідіостилю / ідіодискурсу / "ідіокартини світу" автора.

У цьому сенсі особливої ваги набуває ідіосинкратичне розуміння об'єкта дослідження, завдяки якому дисертантці вдалося довести, що у сфері вербального аранжування ідеї кольору певним автором існують системно зумовлені закономірності якісного порядку, що уможливорюють з'ясування механізму упорядкування всієї системи та досягнення алгоритму її організації.

Цей алгоритм і вивів авторку на широкий шлях лінгвістичних пошуків і творчих знахідок, що й зумовило **наукову новизну** її дослідження: уперше проведено системний аналіз кологративів у творчості Вольфганга Борхетра; окреслено ЛСГ слів на позначення кольорів, використаних автором; простежено динаміку семантичних змін у кольороназвах, притаманних ідіодискурсу В. Борхетра; окреслено особливості авторського художнього прийому "колірна антитеза"; виявлено зв'язок між шляхами й способами добору автором колірної лексики та характеристиками його (автора) психотипу,

його безпосереднього оточення та впливу позамовних чинників на його творчість.

Будова роботи зумовлюється її метою та завданнями. Вона складається із трьох розділів – двох теоретико-методологічних і одного дослідницького. У першому розділі схарактеризовано об'єктну і предметну області дослідження через феномен колірної картини світу письменника і обґрунтовано думку про те, що вона є органічним складником його індивідуально-авторської картини світу, на формування якої мали вплив історичні події, біографічні фактори та інші екстралінгвальні фактори. Другий розділ присвячено методології та методиці вивчення заявленого об'єкта – таким феноменам, як теорія методу, описовому, порівняльно-історичному і кількісному. У третьому розділі здійснено інтралінгвальний аналіз емпіричного матеріалу з урахуванням впливу екстралінгвальних передумов колірного сприйняття світу В. Борхертом, а також аналіз хроматичної неології /"оказіоналогії", колірного символізму та його лінгвопоетичної ролі в ідіодискурсії В. Борхерта.

Основні результати дослідження мають *теоретичне і практичне значення*. Матеріали дисертації можуть бути використані в дослідженнях з лексикології, словотвору та історії німецької мови, при підготовці лекцій з цих дисциплін, курсових, бакалаврських і магістерських робіт, при читанні курсів за вибором, присвячених проблемам лінгвостилістики, лінгвопоетики та лінгвокогнітології, при написанні підручників, посібників, монографій.

Разом із тим, деякі положення роботи Г.Г. Братиці мають дискусійний характер і/або викликають *зауваження*.

1. Вже в першому наближенні до цієї дисертації кидається у вічі факт структурної диспропорції між двома її значущими частинами – теоретико-методологічною (розд. 1 і 2) і дослідницькою (розд. 3). Інакше кажучи, маємо один дослідницький розділ проти двох недослідницьких. Превалювання

теоретичної бази, здавалося б, мало б забезпечити міцну й непорушну логіку взаємозакільцованості мети, об'єкта і предмета: у двох задекларованих у назві предметних областях — лексико-семантичному і стилістичному аспектах — стилістика мала б фігурувати в дисертації у більшій мірі, щонайменше у своїй ідіостильовій іпостасі.

2. Другим дискусійним моментом дисертації є доволі помітна еклектика методів. Їх кількість виходить далеко за межі того оптимуму, що є необхідним для досягнення мети й вирішення завдань. Опис методів, технік, процедур і прийомів містить розлогу інформацію, яка навіть перевищує потреби дослідження. В дисертації досліджується та обґрунтовується механізм позначення емоцій, світогляду через кольороназви, тому в методиці доцільно було б відобразити механізми та закономірності контекстуального аналізу.

3. Третій — власне дослідницький — розділ базується на класичному лінгвопоетичному аналізі, оскільки він окреслений симбіозом мово- і літературознавства. Презентація колірної картини світу В. Борхерта відбувається не шляхом порівняльно-історичного, не шляхом польового моделювання, а шляхом лінгвопоетичного аналізу. Центральна ланка розділу — § 3.4. "Колірний символізм В. Борхерта" (с. 108 — 157). Її можна вважати перлиною роботи, але чому хроматичні креативізми В. Борхерта тлумачаться як неологізми? Цей термін двічі з'являється як ключове слово у назвах двох підрозділів третього розділу, розташованих далеко один від одного (§ 3.2 і § 3.5). Чи не йдеться насправді не про неологізми, а про okazіоналізми?

Попри висловлені зауваження автор цієї дисертації виявляє вміння орієнтуватися в подекуди суперечливих точках зору на ті чи інші проблеми, диференціювати їх і обирати найбільш слушні з огляду на завдання власного дослідження. Дисертація написана чітким і ясним стилем, гарною українською мовою, належно виконана в технічному відношенні.

Автореферат за своїм змістом є ідентичним основним положенням дисертації, а *публікації* (всього – 9) повністю висвітлюють її зміст.

Детальне знайомства з текстом, авторефератом та основними публікаціями дає підстави вважати, що дисертаційне дослідження *“Лексико-семантичні та стилістичні особливості функціонування колоронімів у торах В. Борхерта”* відповідає "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою КМ України від 24.07.2013 № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 і № 1159 від 30.12.2015), а його авторка, БРАТИЦЯ ГАННА ГЕОРГІЇВНА, *заслуговує* на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та практики перекладу
національного університету "Запорізька політехніка" А.М. Приходько

Підпис доктора філологічних наук,
професора **Анатолія Миколайовича ПРИХОДЬКА** засвідчую:

Учений секретар
Національного університету
"Запорізька політехніка"

В.В. Кузьмін